
KRÓNIKA

FEST-ELŐZETES — „Január 30-án Roland Joffe *A küldetés* című, cannes-i Aranypalmával kitüntetett művének bemutatójával kezdődik el a belgrádi Száva Központban és a Szakszervezeti Otthonban a FEST '87, amelynek műsorán mintegy negyven produkció szerepel. A február 7-éig tartó fesztivál lényegesen különbözni fog az utóbbi évek jellegtelen szemléitől, és ismét hasonlít majd az egykoriakra” — írja Ládi István a Magyar Szóban.

„A FEST tanácsa és végrehajtó bizottsága az új szelektorok — Dušan Makavejev, Boro Drašković és Gordana Mihic — javaslatára visszatérnek az egykori koncepcióhoz. Ismét előre meghatározott szempontok szerint csoportosítják különböző műsorokba a filmeket: a *Nagydíjak csillagképe* című műsorban az ideai nemzetközi fesztiválokon elismerésben részesített műveket mutatják be, az *Alkotók csillagképe* című műsorban neves szerzők legújabb művei szerepelnek, a *Nagy sikerek csillagképe* című műsorban pedig a rendkívüli közönségsikert aratott produkciókat láthatja majd a közönség. Újra bevezetik az éjjeli műsort is, amelybe az ellentmondásos, tartalmilag vagy formailag vitás alkotások kerülnek.

A szelektorok körülbelül háromszáz filmet néztek meg, ebből hetvenet vettek be a keretműsorba, amelyet tovább szűkítettek, úgyhogy végül mintegy negyven kerül a közönség elé, amelyekből az utóbbi évek gyakorlatától eltérően huszonöt már meg is érkezett. A *Nagydíjak csillagképe* című műsorban a többi között bemutatják Eric Rohmer *Zöld sugár*, Jean Jacques Beineix *Betty Blue*, Konsztantyin Lopusanszkij *Egy halott levelei*, az *Alkotók csillagképe* című mű-

sorban Federico Fellini *Ginger és Fred*, Martin Scorsese *Munka után*, Ken Loach *A haza*, James Ivory *Szoba kilátással*, Hafiz Gören *Vér*, Jiří Menzel *A mi kis falunk*, Elem Klimov *Búcsúzás*, Alekszej German *Ellenőrzés az utakon*, valamint *Barátom*, *Ivan Lapsin*, Neil Jordan *Mona Lisa*, Steven Spielberg *A bibor szín*, Szomjas György *Könnyű testi sértés* és a *Falfúró* című filmjét.

Az éjjeli műsorban egyebek között látható lesz Alex Cox *Sid és Nancy* című filmje, amely a Sex Pistols együttes tagjáról, Sid Viciousról szól, Marco Bellocchio *A test ördöge* című műve, amelynek a vágásánál a bíróság is statisztált. Az éjjeli műsornak lesz két meglepetése is. Ezeknek a filmeknek a címét az utolsó pillanatban fogják közölni.

Ami a hazai filmeket illeti, Boro Drašković *Szép az élet* és Rajko Grlić *Három kell a boldogsághoz* című filmje biztosan szerepelni fog, mert az előbbi Orleans-ban, az utóbbi pedig Valenciában kapott az idén díjat. Lehetséges, hogy az éjjeli műsorban bemutatják Dušan Makavejev *WR, avagy a szervezet titeka* című filmjét is, amelynek hazai forgalmazását nemrégiben hagyták jóvá. Új hazai produkcióra azonban aligha lehet számítani, s ez filmgyártásunk helyzetéről árulkodik.

A szervezők szeretnék, ha sikerülne megkapni Tengiz Abuladze grúz rendező *Bűnbánat* című antisztálinista filmjét is, amelyet most az ősszel vettek ki a dobozból, és óriási feltűnést keltett, a szovjet fővárosban az év kulturális eseményének minősítették. Belgrádi bemutatója azonban egyelőre még teljesen bizonytalan. Hasonlóképpen kérdéses még néhány más film szereplése is.

A szervezők szerint a FEST eseménye lesz Claude Lanzman nyolc és fél órás filmje, amely a zsidók szenvedéséről szól a második világháborúban. A rendező tíz éven át készítet interjúkat az egykori haláltáborok életben maradt foglyaival, az SS tagjaival és más szemtanúkkal. Összesen 350 órányi filmfelvételt készített, s ebből válogatta ki a nyolc és fél órás anyagot. A film bemutatója alkalmából meg fogják hívni Belgrádba Simon Wiesenthalt is.

Ha Giulietta Masina el tud jönni a FEST-re, akkor Federico Fellini *Ginger és Fred* című alkotásával fejeződik be a fesztivál. A mester filmjének főszerepeit ugyanis felesége, Giulietta Masina, valamint Marcello Mastroianni alakítja.

A FEST tehát érdekesnek, izgalmasnak ígérkezik, jobbnak, mint az utóbbi években volt. Erdemes azonban megjegyezni, bármilyen sok mulasztás is történt a közelmúltban, bármennyi bíráló is érte a régi vezetőséget, a közönség nem vesztette el a bizalmát. Erre vall, hogy a következő FEST arculatáról és a filmjeiről a napokban nyilatkoztak első ízben a szervezők és a szelektorok, ugyanakkor a belépőjegyekompletteket már hetek óta árúsítják. A közönség elfogadta a „zsákmacskát”, s anélkül, hogy tudta volna, milyen filmeket fog látni, máris megvásárolta a belépőjegyekomplette egyharmadát. Eddig mintegy kétezer kelt el. Most, hogy a bemutatásra kerülő filmeknek a fele már ismert, valószínűleg tovább növekszik az érdeklődés.”

A VUK-ÉVFORDULÓ ORSZÁGOS PROGRAMJA — Az ország színművészei, képzőművészei, írói, zeneművészei, a rádió és a televízió munkatársai gazdag műsort terveznek Vuk Stefanović Karadžić születésének 200. évfordulójára: Vuk nyomdokain haladva falujárást, vidékjárást terveznek. E jelentőségében határainkon túlmutató, fontos évforduló műsorát a Szerbiai Színművészek Szövetsége által kinevezett külön szerkesztőség állította össze.

A több egységből álló műsor felöleli a művészeti és művelődési alkotómunka különböző területeit. Szerbia színházai több olyan előadást tűztek műsorra, amelyek Vuk szellemiségét, korát és örökségét tükrözik. A belgrádi Boško Buha Színház például bemutatja Milovan Vitezović *Mese Vukról és a szerbekeről* című darabját, a belgrádi Nemzeti Színház felújítja Branislav Jovanović *Dinja pukla* (Szétzedték a babaruhát) című színművét; a belgrádi Dvorište Színház két ilyen tárgykörű bemutatót tervez, az egyik Nenad Ilić: *Hogyan lettünk bütlenek Vukhoz*, a másik pedig Petar Zec: *Vuk párbeszédei* című műve. Sorolhatnánk tovább a Vuk-évforduló jegyében tervezett bemutatókat: Vida Ognjenović: *Kako zasmijati gospodara* (Hogyan nevetessük meg az uraságot) (Belgrádi Nemzeti Színház); Davno bilo, sad se spominjalo (Egykor történt, ma is beszélünk róla) (Belgrádi Költészeti Színpad) stb. Az említetteknek kívül alkalmi előadást készíti a belgrádi Magaza, a Színművészeti Akadémia, a kragujevaci, a niši, a šibeniki, az újvidéki és a Titovo Užice-i színház, a belgrádi Zvezdara Teatar és a Vuk Karadžić Művelődési Otthon. A Vuk-évfordulóra készülő színházi előadásokat bemutatják az ország több városában is.

A Vuk-évfordulóra a napokban országos drámapályázatot hirdettek, amely 1987. március elején zárul. A meghívásos pályázat részvevői többek között Ljubomir Simović, Aleksandar Popović, Borislav Mihajlović Mihiz, Dušan Kovačević.

A Brankovo kolo elnevezésű országos ifjúsági program — amely Emir Kusturica forgatókönyve alapján és rendezésében készül — a jugoszláv művészeti akadémiák hallgatóit mozgósítja. A fiatal művészek karaványa a belgrádi Vuk-emlékműnél megtartandó ifjúsági és pionírgyűléssel kezdődik, azután folytatja útját az ország számos városa felé.

ÚJ FILMVÁLLALAT ÚJVIDÉKEN — A Tartományi Művelődési Öngazdálkodási Érdekközösség december végi

döntésével új tartományi filmvállalatot alakított Terra néven. Az új munkaszervezet az egykori Neoplanta munkaszervezet feladatkörét látja majd el: a folytonos vajdasági filmgyártást hivatott biztosítani. Az elképzelések szerint évente két játékfilmet és öt-hat rövidfilmet készítenének. Az érdekközösség az induláshoz százötvenmillió dinárt juttatott a filmgyártónak, és kinevezte tizenegy tagú társadalmi tanácsát.

SENTELEKY-NAPOK — December 6-án és 7-én tizenkilencedik alkalommal tartották meg Szivácson a Szenteleky-napokat. A rendezvény-sorozat keretében Csernik Attila és Bela Duranci megnyitotta Jovan Bikic-ki sziváci származású festőművész tárlatát, majd díszülést tartott a Szenteleky-napok Tanácsa, amelyen átadták Németh Istvánnak a Szenteleky-díjat, Szilágyi Károlynak pedig a Bazsalikom-díjat. A Szenteleky-napok részvevői megkoszorúzták Szenteleky Kornél sírját és az elesett harcosok emlékművét, majd a vajdasági gyermeklapok, -rovatok és gyermekműsor-szerkesztőségek mesemondók, -gyűjtők és -feldolgozók bevonásával, dramatizálva bemutatták a Forum Könyvkiadó kiadványát, *A szépen zengő pelikánmadár* című mesekötetet. A Szenteleky-napokon bemutatták Kopecky László *Sziváci élet* című színpadi játékát a Sziváci Közművelődési Egyesület színjátszói, sor került a negyvenéves *Dolgozók* élőújságjára, valamint számos író—olvasó találkozót tartottak meg.

Az alábbiakban a Szenteleky-díj bírálóbizottsága elnökének, dr. Gerold Lászlónak a Szenteleky- és a Bazsalikom-díj átadásakor elhangzott beszédét közöljük:

Németh István több mint három évtizede van jelen a jugoszláviai magyar irodalomban. Íróként és újságíróként egyaránt. Fiatalkorától kezdve riportter, de ugyanakkor még 25 éves sincs, amikor 1954-ben megjelenik *Parasztkirályság* című novelláskötete, akkor, amikor kötetek kezdtek hírvül

adni, hogy fordulópontjához érkezett irodalmunk. A novellákra ekkor még vastagon felrakott naturalizmus alól már elő-előtűntek a visszafogottabb részletek, a korszerűbb megoldások. Főleg a kötet záróciklusa ígért újszerű szemléletet és eszközöket. Ezekből az írásokból sarjadtak azután újabb novelláskötetei, az *Egy ember ül az udvaron* (1959) és a *Hűtlen este* (1964) darabjai, akárcsak az immár három kiadást megért gyermekkötete, a *Lepkelánc* írásai is. A második és harmadik kiadásokat nem számítva eddig tizenöt kötetnyi Németh István opusa, ezek között szám szerint a gyermekkönyvekből, regényekből és novelláskötetektől van legtöbb, de jelentős a négy riportkötet is, amelyekben Németh István — főleg — Magyar Szó-beli írásainak legjava kapott helyet. A Szenteleky-díj bírálóbizottsága ezúttal mégis elsősorban Németh István novelláit kívánta reflektorfénybe hozni, jelezve a díjjal, hogy a majd két évtized múltán ismét könyvbe gyűjtött novellákkal jelentkező író irodalmunk jelentős, jelenlétével figyelmet érdemlő alkotója.

Németh István szépirói munkásságában, azt hiszem, kezdeteitől fogva együtt van jelen az irodalom és az újságírás, a novella és a riport. (Regényt, bár mindig szeretett volna írni, nem volt hozzá kellően hosszú írói lélegzetrétele.) Szépirói munkáiban felfedezhetők a valóság riporteri látatásának mozzanatai, riportjaiban pedig a novellai megformálás eszközei. Nem lehet, s nem is kell disztingválni a kettőt, nemcsak mert az eszközök keverednek, hasonlatosak, s mert az írói viszonyulás, alapállás is közeli, szinte azonos, hanem mert novelláinak és riportjainak tárgya is azonos: a vajdasági falu és a vajdasági ember. Írónk ugyanis kevésbé szeret történeteket kitalálni, szerkeszteni, ő inkább megfigyel, s amit észlel, azt rögzíti, ami viszont előbb a riportterre, mintsem a novellistára jellemző, de a rögzítés részint a széppróza eszközeivel, nyelvén, gyakran lírával futtatva történik. Leíró módszere nem zárja ki sem az író jelenlétét, sze-

mélyes részvételét, sem pedig azt, hogy drámai pillanatok, eseményeket ragadjon meg. Riporterként nyilatkozta egyszer, mindig az igazat kell megírnia, hiszen szoros kapcsolatban van olvasóival, az újságot olvasókkal. Ha jól emlékszem, Bori Imre írta egyszer Németh Istvánról, hogy riport-jait a vajdasági lét enciklopédiájaként kell olvasni. Novellái ennek a vajdasági világnak, életnek, embereknek szépirodalmi eszközökkel történő, riporteri igazságokra épülő tükördarabkái. Egyik írásában a csillagok, a haza vezérlő csillagok hűségéről ír, újabb novellái az itteni emberek, kortársaink, a mi megtörtént eseményeinket tartalmazzák. Mi vagyunk a főszereplői, attól függetlenül, hogy Gyöngy Józsefnek, Nagy Vincének, Pál Józsefnek vagy másnak hívják-e őket, rólunk szólnak a novellák, illetve rólunk is szólhatnak, hiszen Németh István történetei a mi valóságunkban, a mi változásainkban gyökereznek.

S még valamiről nem lehet, nem szabad elfeledkezni, arról, hogy Németh István a legtöbb irodalmi esten megjelenő, fellépő íróink közé tartozik, amivel jelentős mértékben hozzájárul általában az irodalom, a jugoszláviai magyar irodalom népszerűsítéséhez. A Szenteleky-díj bírálóbizottsága íróknak ezt a jelenlétét is figyelembe vette, amikor a novellaírórt kívánta jutalmazni, olvasóközönségünk figyelmébe ajánlani.

Szilágyi Károly a jugoszláviai magyar művészi prózafordítás jelentős alakja. Majd két évtizede van jelen irodalmi életünkben, azóta tolmácsolja a szlovén, a macedón és a szerb-horvát irodalom eminens értékeit magyar nyelven, s a kölcsönös megismerkedés és megértés legnemesebb szándékával közvetít irodalmak, népek és országok között.

Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy Szilágyi Károly személyében szlovén „anyanyelvű”, magyar műfordítót köszönhetünk. Életrajzi adataiból tudjuk, hogy Mariborban, szlovén földön született. Szlovén

nyelvtudása segítette hozzá, hogy műfordítói pályára lépjen egy olyan pillanatban, amikor a könyvkiadás és az irodalompolitika újabb és újabb szlovén műveket igényelt. S ha Bodričs István tevékenysége nyomán Ljubljánában a „szlovén irodalom keleti kapuját” emlegették, akkor bátran mondhatjuk, hogy ez a kapu, Szilágyi munkássága révén, ma is nyitva áll: hogy a hagyomány ma is él, amit Szilágyi olyan fordításkötetei példázhatnak, mint a *Téli éj*, a jelenkori szlovén elbeszélők gyűjteményes kötete (1972), Josip Vidmar: *Esszék és meditáció* (1977), Miško Kranjec: *A Mura hullámain* (1978), *A mai szlovén irodalomtudományi gondolkodás* című esszégyűjtemény (1979), és a megjelenés előtt álló Dominik Smolekötet, a *Keresztelés a Savicánál* (1986).

A macedón irodalomhoz más szálak vezették el Szilágyit. Az ösztönzést baráti kapcsolatok adták, innen is, onnan is felhívták a figyelmét ennek az irodalomnak az értékeire, s előbb szótár segítségével fordított, majd nyaranta részt vett a macedón nyelvi és irodalmi szemináriumokon. Mindennek eredményeként született meg a Csingo-fordítás *Hogyan öltöm meg a pajtasomat* (1981), és *A konzul éjszakája* (1982) című antológia, amelyben — többekkel együtt — a mai macedón elbeszélők műveit gyűjtötte kötetbe.

Ezek után kóstol bele a jelenkori szerb és horvát irodalomba, és az ő műhelyéből kerül ki Mladen Markov a *Bánati vicinális* című elbeszéléskötete (1985), valamint Borislav Pekić magisztrális értékű műve, a *Hogyan veszejtűk el a vámpírt*, amelyet maga Szilágyi is eddigi fordítói munkássága csúcának tekint, s amely most van sajtó alatt.

A pályakép azonban nem volna teljes, ha nem említenénk politikai és publicisztikai fordításait, pl. Kardelj könyvét a szabad munkatársításról, vagy azt a több mint száz ifjúsági hangjáték- és rádiódrama-fordítást, amely a „verba volant...” sorsára jutott, s valószínűleg soha sem látja meg a napvilágot.

A pályakép, persze, még így sem teljes, és mivel alkotóerejének teljében levő emberről van szó, reméljük még sokáig nem lesz teljes, és sok gondos, művészi hitelű, szép fordítást kapunk tőle.

NOVELLAKONFERENCIA — A budapesti Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete és az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete együttműködésének keretében december folyamán az újvidéki Bölcsészettudományi Karon kétnapos tudományos tanácskozást szerveztek, amelyen Krúdy- és Kosztolányi-szövegekkel foglalkozó tanulmányaikat olvasták fel a résztvevők. Dr. Bori Imre *Szindbád életrajza*, Bodnár György *A „mese”, a novellaciklus és a Szindbád*, Pomogáts Béla *Egy Szindbád-elbeszélés szerkezetelemei*, Juhász Erzsébet *A Purgatórium című Szindbád-regény metaforikus jelentése*, Angyalosi Gergely *A pastiche mint interpretáció — Mária Sándor: Szindbád hazamegy*, Gerold László *A „hütlén hívség” elve és szerepe az Esti Kornél-novellákban*, Utasi Csaba *Az Esti Kornél és a viszonylagosság*, Dérczy Péter pedig *Szindbád és Esti Kornél — Műfaj, szerkezet és világlkép* címmel tartott előadást.

DÍJAK, ELISMERÉSEK — A Miroslav Krleža Alapítvány díjkiosztó bizottsága 1986. december 18-i ülésén odaítélte a Miroslav Krleža-díjakat és -elismeréseket.

A Mirko Božić (elnök), dr. Milivoj Solar, dr. Predrag Matvejević, Branimir Donat és Branimir Bošnjak összetelű bírálóbizottság az 1982 és 1986 közötti időszak legjobb irodalmi alkotásáért járó országos díjat Szlavko Janevskinek ítélte oda a Rémségek mirákuluma (*Mirakula užasa*, Miszla, Szkopje, 1984) című trilógiájáért. „Janevski ebben a könyvében is örökös témáit járja be: az ember évszázados, nemzeti, eszmei, politikai, gondolati, alkotó- és intellektuális szabadságára irányuló törekvésén. (...) A trilógia bonyolult felépítése, összetett regény-

szervező eljárásai és nyelvi rétegezettsége összeköti a valós és a kitalált eseményeket és személyeket, s a szerző eközben gyakran nehezen megfejtethető, középkori szövegeket, szentek életrajzát, legendákat és apokrif iratokot épít be regényének szövetébe. A modern irodalom tapasztalatait felhasználva, a hömpölygő elbeszélés során kialakuló metaforák és szimbólumok segítségével és tehetségének áttűző erejével megidéri a macedón középkor nyomasztó vízióit.”

A Horvát SZK területén 1982 és 1986 között létrehozott legjobb irodalmi alkotásért járó díjat a Pero Budak (elnök), Milan Mirić, Bruno Popović, dr. Miroslav Šicel és Velimir Visković összetelű zsűri Ivan Aralicanak ítélte oda *Az álmatlanság útja (Put bez sna, Znanje, Zágráb, 1982)* és *A rabok lelke (Duše robova, Znanje, Zágráb, 1984)* című regényeiért.

„Ivan Aralica egy, a Grabovac család történetét elmondó, hősi eposzt alkotott meg. Történetei másfél századot ölelnek fel: a horvátok tizenhetedik századi, a Rama völgyéből való vándorlásával kezdődik regénye, s Dalmáciában ér véget a tizenkilencedik század elején, a francia elnyomás évtizedében. A Grabovacok történetét mesélve Aralica tulajdonképpen a horvát nép egyik csoportjának történetét mondja el, azokét, akiket az útleírások és a dalmát tengerpart lakói gyakran, nem minden gúny nélkül, morlálkoknak neveztek. (...) Aralicát nem a hősök individuális és partikuláris sorsa érdekli, hanem a hősöknek a néphez, annak történelméhez, kulturális-civilizációs értékeihez való viszonya. Trilógiájával a szerző azt bizonyítja, hogy az anyagi javakban szűkös életből nem hiányzik szükségszerűen a kulturális örökség. Ezért gyakori művében a különféle szertartások leírása, amelyekben a kollektív tapasztalat jut kifejezésre. (...) Témájának kidolgozása során Aralica többféle stílust érvényesít, az egykori krónikások szóhasználata és a népköltészet teszi stílusát változatosabbá.

Aralica kifejezetten expresszív képeket alkot, minimális szókészlettel maximális jelentést igyekeznek létrehozni" — áll a zsűri jelentésében.

Krleža életművének népszerűsítése terén 1982 és 1986 között kifejtett tevékenységéért a dr. Nikola Batušić (elnök), Danko Gašparević mgr., dr. Jure Kaštelan, dr. Vlatko Pavlešić, és dr. Ivo Vidan összetételű bírálóbizottság Stanko Lasićnak ítélte oda Krleža — életének és munkásságának kronológiája (*Krleža — hronologija života i rada*, Grafički zavod Hrvatske, Zágráb, 1982) című könyvéért, amelyet elsősorban az író életéről és munkásságáról összegyűjtött adatok sokasága tesz értékessé.

Enes Čengićnek a Miroslav Krleža Alapítvány díjkiosztó bizottsága díszoklevelet adományozott a Krleža munkásságának népszerűsítésében kifejtett sokéves tevékenységéért.

Miroslav Krleža és a német irodalom összefüggéseinek kutatására Mirjana Stančićnak külföldi ösztöndíjat ítéltek oda, a csehszlovák Irena Wenigowa pedig ösztöndíjként Jugoszláviában tartózkodhat Krleža életművének tanulmányozása és fordítása céljából.

A Tartományi Közművelődési Közösség díját, a Kultúra Szikráit december 25-én ítelték oda. A művelődési életben elért kimagasló eredményeiért Wágner László, az újvidéki Zvezda-film igazgatója, Olga Mikić, a Matica srpska Képtárának igazgatója, Silvija Mandreš Činić verseci oktatásügyi dolgozó, Petar Ujević kulai színházrendező, Miron Kanyuh újvidéki író, Vera Zarić újvidéki festő, a zombori Vladimir Nazor Művelődési Egyesület, a titoverbászi Vrbas Művelődési Otthon, a szabadkai Severna Bačka körzeti műemlékvédő in-

tézet, valamint az újvidéki Kábelgyár érdemelte ki.

BOSÁN GYÖRGY-EMLEKKIÁLLÍTÁS BELGRÁDBAN — A múlt év decemberében a Szerb Képzőművészek Egyesülete és a belgrádi Cvijeta Zuzorić Képtár Bosán György (1918—1984) halálának második évfordulóján nagyszabású emlékkiállítást rendezett a szabadkai származású festőművésznek, a belgrádi Képzőművészeti Akadémia tanárának. A kiállítás mintegy száznegyven festménnyel mutatja be Bosán háború utáni, pontosabban a Belgrádban töltött három és fél évtized munkásságát, 1948-tól haláláig. A tárlatmegnyitóra jelent meg Aleksa Celebonović művészettörténész nagyobb lélegzetű tanulmánya a mintegy hatvan (közöttük több színes) reprodukciót tartalmazó könyvnek is beillő katalógusban. A tanártárs Aleksa Celebonović írta pályakép megkísérlő fölvázolni Bosán egész életútját és művészi pályáját, kezdve 1938-tól, amikor (a szabadkai Népkör Híd-kiállításán) először állított ki. Majd azt vizsgálja, mit tanult a belgrádi művészeti iskolában, tanáraitól, Beta Vukanovićtól és Petar Dobrovićtól, a háború után pedig Đorđe Andrejević Kuntól és Petar Lubardától. A hagyományban maradt mintegy háromszáz festmény keletkezése alapján Celebonović szerint Bosánnak három nagy festői fázisa volt: az első a negyvenes évek végétől 1956-ig, a második a hatvannyolc és hetven közötti két év, az utolsó jelentős és újat hozó szakasza pedig 1971 és 1976 közé tehető. Celebonović szerint Bosán mindig az ember és a táj festője volt, említett első szakaszában a mesterség eltanulásán túl, a modell individuumának hangsúlyozása jellemzi, második korszakában stílusjegyei, kissé szögletes vonalai és színei teszik felismerhetővé képeit, míg a harmadik jelentős szakaszára a többszólomáság és a

nagy művek iránti allúzió a jellemző.

A Bosán György opusát bemutató kiállítás anyagát januárban a szabadkai Városi Múzeum közönsége is láthatja, majd Újvidéken és Zrenjaninban is bemutatják.

11 JELENTŐS JUGOSZLAV KÉPZŐMŰVESZ a címe Ivica Mladenović nemrégiben a Szerb Képzőművészek, Iparművészek és Formatervezők Egyesületének gondozásában megjelent kiadványának, amely egy ötvenrészes, a maribori Naš dom című folyóiratnak készült, jeles jugoszláv építészeket és iparművészeket bemutató sorozat leszűkített változata, s célja, hogy az ismertetőik segítségével a háború utáni iparművészet alakulását vázolja fel. A könyvben Vladimir Avramčev kerámiaszobrait, Baráth Ferenc plakátjait, Mersad Berber grafikáit, Dragan Drobnjak üvegtárgyait, Miroljub Kostić formatervezett műszaki tárgyait, Vladimir Marenić színházi díszletterveit, Mirjana Marić ruhamodelljeit, Nebojša Mitrić érmeit, Davorin Slavnik formatervezett tárgyait, Aleksandar Šaletić enteriőrjeit és Miodrag Živković emlékműveit, köztéri szobrait láthatjuk. Műalkotásaik mellett a művészek életrajzát, legjelentősebb alkotásaik jegyzékét, munkáik értékelését és angol nyelvű összefoglalót tartalmaz a kiadvány, amelyben Baráth Ferenc plakátjairól a következőket olvashatjuk: „... plakátjai többjelentésűek, s annak ellenére, hogy egyetlen grafikai vonulatot követnek, amely a kondenzált szépséget fejezi ki, üzenetei többrétegűek. Plakátjainak felépítése raffinnált, sűrített és tisztán grafikai, hiányzik belőlük a morbiditás, a cinizmus és a nárcizmus. Ha grafikáinak rejtett rendszerét nyomon követhetjük, arra figyelhetünk föl, hogy Baráth a szöveg, a mozdulat, a gondolat, az akarat mágikus összefonódására kísérletet meg válaszolni. Alakjai következetesen árnyék nélküliek, mert hisz abban, hogy az élet a szépség megnyilvánulása, s hogy fekete foltjai, hibái, a jó és rossz közötti ellentét is tárgyyszerű, tárgyak segítségével be-

mutatható. A *Nirvána* plakátján a kézen átfúródó szög és a tüdő vignetttája a szavak sorsának briliáns bemutatása. Az *Anán* a világos és a sötét áll korrelációban, a nyugodt és a mozgó, az éjszakától elforduló. Baráth álmokat mesél el, totális kontextusba helyezi őket, amelyeknek keretei tovább nem tágíthatók. Plakátjain egyetlen felesleges vonalat sem lehet találni, vagy újat meghúzni. A fényképészekhez hasonlóan bezárja az alakzatokat, az üzenet kimondott, konkrét, nincs meg benne a további bonyolítás lehetősége. Baráth plakátjai nem provokatívak, hanem a világról és az emberekről való gondolkodásának következményei.”

Baráth Ferenc legfontosabb kiállításainak felsorolása mellett Ivica Mladenović néhány mondatban bemutatja a Marketprint kiadói tevékenységét és *A képregény kezdete és jelentősége*, valamint *A jugoszláv képregény története* című kiadványait is.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ VERSEI SZERBHORVÁTUL — A szabadkai Életjel Könyvek harminchetedik darabjaként a Veljko Vlahović Munkásegyetem és a Subotičke novine közös kiadásában nemrégiben megjelent Kosztolányi Dezső válogatott verseinek kötete szerbhorvát nyelven. A válogatás Kosztolányi *Négy fal között*, *A szegény kisgyermek panasza*, *a Mák*, *a Kenyér és bor*, *A bús férfi panasza*, *a Meztelenül* és a *Számadás* című kötetei alapján készült, harmincnégy verset tartalmaz, köztük a *Negyven pillanatkép* című ciklust is. A verseket Lazar Merковиć fordította, a kötethez Thomka Beáta írt utószót. A Dér Zoltán és Milovan Miković szerkesztette Kosztolányi-kötetet bibliográfiai és biográfiai mutatókkal látták el, amelyekből kiderül, hogy ez ideig, a *Nero*, a *véres költő*, a *Pacsirta* és az *Édes Anna* jelent meg szerbhorvát fordításban, s hogy ez az első szerbhorvát nyelven megjelent Kosztolányi-verseskötet.

HUSZONÖT ÉVES A KILATÓ — Huszonöt évvel ezelőtt jelent meg

először a Magyar Szó kulturális melléklete, a Kilátó. Ebből az alkalomból Kilátó-estet szerveztek, amelyen felléptek a melléklet állandó munkatársai, dr. Bori Imre, Böndör Pál, Fehér Ferenc, Fekete J. József, Fülöp Gá-

bor, dr. Jung Károly, Sinkovits Ferenc, Szekeres László, Tripolsky Géza és Vukovics Géza, Ács József pedig megnyitotta Csernik Attila tárlatát. A jubileumra a Kilátó ünnepi számot jelentetett meg.